

[Setkání a jeho několikavrstevnost]

800602-4

Subjekt poznávající, objekt poznávaný, myšlení (řeč, poznávání) a něco čtvrtého: pravda. Vyšli jsme ze subjektu (ze zájmu), vynechali jsme otázku objektů (věcí), přeskočili jsme na vědomí, ukázali jsme si, jak vědomí musí od sebe odejít, odstoupit, má-li být schopno reflexe. Mluvili jsme o ek-stazi, v níž dochází k setkání. Ale zatím jsme neurčili ani povahu tohoto setkání, ani onoho partnera subjektu, bez něhož setkání není možné. Dnes se budeme alespoň předběžně tímto setkáním zabývat. Ale ukáže se, že nejde o setkání jednoduché, nýbrž naopak několikavrstevné. Jde o setkání s druhým člověkem, o setkání s jeho promluvou, o setkání s řečí a posléze o setkání s pravdou – tedy přinejmenším tři vrstvy předcházejí ještě setkání s pravdou.

Socialita předchází veškeré myšlení i promlouvání; porozumění pak se konstituuje v první řadě jako porozumění druhému člověku. Bez druhého člověka tedy není možná konstituce vědomí jakožto reflexe (ne tedy jako pouhého doprovodu něčeho jiného). Vědomí se osamostatňuje v reflexi – to víme i na vyšší úrovni, známe to z vlastní zkušenosti: kde chybí reflexe, tam se vědomí redukuje, scvrkává na polovědomí, podvědomí, nevědomí. Nahlédnout znovu takové neredukované vědomí, takový relikt, zmetek vědomí je pak zejména pro nezkušeného dosti obtížné. Někdy dokonce musí pomoci lékař (pokud to umí). Ale právě ono osamostatnění, ona emancipace vědomí ve vědomí sebe si vědomé, představuje vlastně konstituci vědomí – a tato konstituce předpokládá nejenom onen volný prostor k nezbytnému odstupu, o němž jsme mluvili, ale také a především druhého člověka, jehož prostřednictvím se nám onen nezbytný prostor otevírá. V onom odstupu, odchodu od sebe nejde tedy o nějaký násilný, ba snad křečovitý akt sebepopření, neboť vlastně na počátku ještě tady vůbec není ono vědomí (resp. onen sebe-vědomý subjekt), které by si mohlo stát v cestě, takže by se muselo popřít a odejít od sebe, aby si nestálo v cestě. Na počátku je spíše jen důvěřivá, k přijímání náchylná otevřenost vůči tomu, co přichází, aby se nás zmocnilo, aby nás to zmocnilo, tj. učinilo natolik mocnými vykročení, abychom mohli vstoupit do otevřenosti toho, co přichází. A to je ona důvěřivá otevřenost, kterou Ježíš doporučuje naší pozornosti, když nám dává za vzor děti: království nebeské musíme přijímat podobně, jako přijímají nejrůznější věci a situace děti. A je tam také druhý význam, neméně podstatný: musíme nebeské království přijímat tak, jako přijímáme děti. Tento druhý význam je filosoficky dokonce daleko důležitější než první. Dítě se stává člověkem za předpokladu a na základě toho, že je přijímáme jako člověka. Není to věc naší libovůle, naší subjektivity, naší fantazie, neboť to dítě je bytostně určeno k lidskému životu. Ale to, že je za člověka přijímáme, představuje

naš závazek, naši povinnost k němu, naši odpovědnost za ně. A tak i království, o němž mluví Ježíš, musíme přijmout za království, za vládu, protože to je naše odpovědnost vůči němu a protože ty první náznaky jeho příchodu jsou bytostně určeny k nepřetržitému růstu a přemáhání všeho, co se staví nebeskému království na překážku.

(krouž. blok, č. 80-039; Praha, 800602-4.)